

УДК 316 (477)

СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА ЗАКОНОТВОРЕННЯ В КОНТЕКСТІ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

Юрій ГАНЖУРОВ

доктор політичних наук, професор,
заступник директора ННДІУВІ

Анотація. У статті досліджується комунікативна сутність нормативно-правових актів у процесі цивілізаційних інтеграцій України. Викладено мотивації окремих носіїв стратифікації соціальних інтересів і дискурсів історичної пам'яті у правовому полі держави, основні засади їх адаптації до цивілізаційних традицій глобалізації. Розглядаються питання співвідношення представницької демократії із легітимністю влади, змагальності соціальних ініціатив із правочинністю законодавчих актів. Вивчається комунікативний ресурс формування правової, політичної культури громадян України в контексті інтеграційних ініціатив.

Ключові слова: законодавча тематика, соціальні потреби, цивілізаційний досвід, комунікативний конфлікт, гармонізація права, політична культура, легітимність влади.

СОЦИАЛЬНАЯ ПРИРОДА ЗАКОНОТВОРЧЕСТВА В КОНТЕКСТЕ ЦИВИЛИЗАЦИОННОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ УКРАИНЫ

Юрий ГАНЖУРОВ

доктор политических наук, профессор,
заместитель директора ННИИУВИ

Аннотация. В статье исследуется коммуникативная сущность нормативно-правовых актов в процессе цивилизационных интеграций Украины. Изложены мотивации отдельных носителей стратификации социальных интересов и дискурсов исторической памяти в правовом поле государства, основные принципы их адаптации к цивилизационным традициям глобализации. Рассмотрены вопросы соотношения представительской демократии и легитимности власти, состоятельности социальных инициатив с правомочностью законодательных актов. Исследуется коммуникативный ресурс формирования правовой, политической культуры граждан Украины в контексте интеграционных инициатив.

Ключевые слова: законодательная тематика, социальные нужды, цивилизационный опыт, коммуникативный конфликт, гармонизация права, политическая культура, легитимность власти.

SOCIAL NATURE OF LAW MAKING IN THE CONTEXT OF CIVILIZATIONAL GLOBALIZATION OF UKRAINE

Yurii HANZHUROV

Doctor of Political Science, Professor,
Deputy Director of NRIUSWH

Annotation. *The article deals with communicative essence of regulatory legal acts in the civilization integration process of Ukraine. Author examined motives of some representatives of social interest stratification and discourses of the historical memories in the state legal framework as well as the main basis of their adaptation to the civilization traditions of globalization. The problems of correlation of representative democracy with government legitimacy and contentiousness of social initiatives with competence of legislative acts are analyzed. The communicative resource of the legal and political culture formation of the Ukrainian citizens in the context of integration initiatives are explored.*

Key words: *legislative topics, social needs, civilization experience, communicative conflict, law harmonization, political culture, government legitimacy.*

Дане дослідження має на меті вивчення закономірностей комунікативної сутності формування та реалізації соціальних потреб суспільства у форматі створення правового простору держави. З огляду на це видається доцільним зосередитися на особливостях законодавчого процесу, що продукує нормативно-правові акти, які органічно пов'язані зі змістом процесів глобалізації у часі і просторі. При цьому важливо врахувати трагічний досвід України на шляху подолання політичної кризи, що має серйозні джерела несумісності соціальних потреб і рудиментарних провладних пропозицій.

Природно, що, коли порушуються питання про формування правових засад цивілізаційної глобалізації, загострюються дискусії про так звані «меморіальні закони». Цей корпус законодавства являє собою особливий вид нормативно-правових актів, що ґрунтується на системі норм права в соціальній, духовній, політичній та інших формах суспільного буття. Як сукупність правових норм меморіальне законодавство має відокремлений характер формування, пов'язаний із резонансними історичними подіями, що містили загрозу для цивілізації. Традиційно виділяють два його види: по-перше, декларативні закони, що демонструють офіційну

оцінку державою конкретної історичної події, по-друге, це закони, що передбачають кримінальне покарання за їх оцінку, що є відмінною від волі законодавця. Зміст даного класифікатора припускає існування двох зазначених нормативно-правових актів в одному законі так само, як і рівень санкцій у їх причинно-наслідковому зв'язку. Феномен меморіального законодавства полягає у його становленні, коли не власне закон передував суду, а суд заклав правові підвалини для прийняття відповідних законів. Як відомо, злочинам проти людства правову оцінку дав міжнародний трибунал у Нюрнберзі у 1946 р. Визнання фашизму злочинною ідеологією, а діяння його фігурантів криміналом заклали правову основу для створення та прийняття відповідних законів за принципом «правового прецеденту» – обов'язковість, що стає нормою, еталоном, зразком в оцінці подібних справ. Саме такі підходи покладені в атрибутивну основу класифікатора «злочинів проти людяності», що функціонують у міжнародному праві [14, 139].

Видається логічним, що до системи законодавства країн, у тому числі й із фашистським минулим, були внесені відповідні норми. Вони мали унеможливити виникнення чи реставрацію нацизму: заборона на створення відповідних політичних партій та громадських

об'єднань, а також символіки та комунікації в публічній сфері. Надалі процес формування меморіального законодавства поглибився передовсім за рахунок зміцнення диспозиції норм права до визначеного стану – теми Голокосту як правової категорії. В 1990 р. у Франції прийнято перший меморіальний закон, яким визначено кримінальне покарання за заперечення Голокосту. За видами санкцій абсолютними щодо заборони аналогічних дій стали закони, прийняті в Бельгії, Іспанії, Німеччині, Польщі, Португалії, Словенії, Словаччині, Чехії, Швейцарії та інших країнах. Класифікації об'єктів та рівня відповідальності в меморіальних законах визначені конкретно-історичними умовами їх створення та волею законодавця. Понятійна база законів про «геноцид вірмен» у 1915 р., «геноцид українців» Голодомором у 1932–1933 рр., рішення щодо визначення «волинської трагедії» 1943 р. діяннями проти поляків такими, що містять «ознаки геноциду» тощо, розкривають проблему відповідності меморіальних законів ustalеним нормам права, зокрема в частині визначення рівня відповідальності. В принципі меморіальне законодавство можна вважати галузевим тематичним законодавством. Відповідно приписи закону мають бути симетричними до загальної тенденції гуманізації профілактики правопорушень та способів покарання. Важливо, що й останнє має впливати із правового поля рівнозначних законодавчих приписів. Юридично некоректне ототожнення рішень Нюрнберзького трибуналу щодо визнання нацизму злочинною ідеологією з резолюціями ПАРЄ відносно засудження тоталітарних комуністичних режимів призводить до суперечливого з

точки зору міжнародного права терміна «комуністичні злочини», який став використовуватися в законодавстві Польщі та був розвинутий у правовому полі держав Балтії у формі задекларованої злочинної синонімії нацистських і радянських символів [12, 311].

Перманентна конфліктність змісту меморіальних законів не забезпечує проведення в карній політиці так званого принципу «економії репресій». Суспільні умови дії таких законів являють собою досить мінливий склад фактичних обставин у різних сферах суспільного життя: економічній, політичній, правовій, соціальній тощо; це ті умови, за яких закон реалізується на практиці. Та оскільки не всі ці умови є суттєвими для дії закону, мають значення лише ті з них, у яких відбувається перетворення закону із можливості на дійсність. Для певної можливості умови її реалізації також повинні бути певними. Ними можуть бути об'єктивні і суб'єктивні умови, характерні для конкретної країни, що приймає меморіальний закон. Усталена практика парламентського лобізму не виключає привнесення «геноцидної тематики» в законодавство країн, які не мають відповідного історичного досвіду і соціально-політичних передумов щодо її виникнення.

Як можливість закон не є раз і назавжди даним, його дія або може зміцнюватися, посилюватися, або, навпаки, слабшати і зникати від тих конкретних умов, у яких реалізується закон, що є актом тривалої дії. Таким чином, меморіальний закон може бути посилений, конкретизований шляхом внесення до нього змін і доповнень. Парламент Франції пішов цим шляхом, запропонувавши кримінальну відповідальність

за геноцид вірмен у вже згаданому законі. Такий рівень законодавчих ініціатив містить проблему відповідних реакцій, що їх офіційно демонструє Туреччина.

Поняттям історичних фактів позначаються найрізноманітніші життєві обставини суспільного життя. Вони закріплені в гіпотезі юридичних норм, у якій фіксуються ці обставини. Це означає, що з усіх соціальних комунікацій формування законодавчого акта для дії закону важливі лише ті з них, з якими пов'язуються юридичні наслідки, що їх має на меті закон і на які націлена його дія як нормативного управлінського рішення. Таке рішення може мати провokatивний зміст. Меморіальні закони французького походження, що оголошують работоргівлю злочином проти людства та про колоніальну присутність, містять опосередковано-місіонерський меседж до «національних історій» інших країн, які мають аналогічний досвід, проте не оцінюють його у формі меморіального закону. Спробою уніфікації меморіального законодавства видається рішення Європарламенту, що рекомендує спільноті заборону заперечення Голокосту. Психологія застосування норм права, коли офіційний припис-заборона викликатиме зворотну реакцію, врахована стриманими позиціями в Угорщині, Італії, Фінляндії, Японії. Меморіальне законодавство належить до категорії нормативно-правових актів, що виконують регуляторну функцію політики пам'яті.

Наближеність законів до механізмів реалізації управлінських функцій державного апарату робить їх неусталеними у часі і просторі. При цьому загострюється конфлікт інтерпретацій між змістом меморіальних законів і демократичними

правовими нормами, що ґрунтуються на принципах плюралізму і свободи слова. Англосаксонська модель, запроваджена в Сполученому Королівстві і США, захищає засади публічної сфери доти, доки варіативність суспільної моралі та гуманітарних цінностей не загрожує самому змістові демократії, що несумісна із антилюдськими злочинними рефлексіями в теорії та на практиці. В Європі дискусії щодо меморіальних законів тривають у площині обговорення доцільності використовувати історію для ухвалення політичних і адміністративних рішень мовою нормативно-правових актів.

Проблема автентичності змісту меморіального закону сутності права, джерелом якого, як відомо, є народ, полягає у конфлікті однозначності висновку із його багатозначною інтерпретацією. Ця обставина розкриває характерні залежності функціонування меморіального законодавства: дія закону і дія суду. Кореляція цих категорій дає підстави для визначення ефективності такого законодавства. Рівень його дієвості кореспондується із традиційними законами, якими передбачені санкції за злочини, артикульовані, а часом і продубльовані, власне, меморіальними нормативно-правовими актами, що ставить під сумнів правову винятковість останніх.

Розуміння природи меморіального законодавства переважно звужується до правової моделі «хронології злочинів». При цьому перебуває на другому плані проблема захисту «пам'яті жертв». Тому видається доцільним розглядати меморіальні закони як гармонійну сполуку санкцій стримувань і покарань із одночасним правовим захистом жертв законодавчо визначених злочинів. Антонімічна сутність меморіального законодавства

робить його збалансованим, а перспектива еволюції ґрунтується на засадах покаяння, шани та гуманізму. Тому меморіальними «за духом і літерою» видаються закони України про жертви нацистських переслідувань, реабілітацію жертв політичних репресій, соціальний захист дітей війни, увічнення Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941–1945 рр. тощо.

Проте на підвищену увагу заслуговує вже згаданий Закон про Голодомор, оскільки його можна вважати не лише першим, а й до певної міри базовим у меморіальному законодавстві. Його зміст є предметом серйозних наукових дискусій [19, 49]. У плані законопроектних робіт Верховної Ради України VII скликання вже вельми помітними стали тенденції до так званих компенсаційних ініціатив, які утворили своєрідну групу наближення до проблем національної пам'яті нормативно-правових актів. У першу чергу це стосується комплексу законів про охорону історично-культурної спадщини, по-друге, тих законів, які окреслюють конкретні прошарки українського суспільства, що мають певні законодавчі преференції: ветерани війни, жертви сталінських репресій, нацистських переслідувань, діти війни, які мають свої усталені фрейми історичної пам'яті. По-третє, резервним, але таким, що має найближчу перспективу оновлення зазначеної тематики сюжетами «відкладеної проблеми», є корпус нормативно-правових актів, які мають схожий суспільний резонанс – йдеться про соціальні проблеми «чорнобильців», «афганців». Ця категорія громадян активно формує проєкцію спадкових традицій та біографічної системи цінностей.

З огляду на викладене набуває актуальності питання адаптації комплексної

проблеми законотворення в контексті реалізації політичної волі та проєкції почуття права на ті соціально-політичні виклики, що органічно пов'язані із концептами моделювання фреймів національної політики – явища, котре доцільно розглядати в широкому розумінні як категорію суспільного права.

Таким чином, реалізуючи своє прагнення до цивілізаційної глобалізації, Україна, перебуваючи в моніторинговому режимі ПАРЕ, долучається до процесу адаптації та синхронізації нормативно-правових норм у європейському вимірі. Нині Україна вже приєдналася до понад 200 договорів, «які сприяють формуванню широкого загальноєвропейського правового простору» [4, 9].

Консолідована позиція народу щодо інтеграції формується в результаті змагальності численних інтересів і елементів українського суспільства. Отже, у процесі спілкування людей між ними формуються та згодом формалізуються суспільні відносини і потрапляють у певну залежність від характеру цих відносин. Ці відносини являють собою і поєднання, і змагальність загального та індивідуального, відбиваючи двоїсту природу людей – як суспільної істоти і як окремого індивідуума із власними ціннісними орієнтаціями та досвідом.

Власне законотворення є ознакою соціальної держави. Дослідження соціальної держави через її правовий вимір і є проникненням у сутність правової держави не стільки в її загальносоціальному розумінні, скільки в аспекті певних державно-правових інститутів, за допомогою яких реалізуються та гарантуються права і свободи людини і громадянина. Звичайно, що правові норми завжди вимагають визнання їх суспільством.

Норми, які не враховують цього і не визнаються суспільством, не є правовими, приречені на нереалізацію і в кінцевому підсумку – на скасування. Саме тому комунікативні канали демократичних держав виконують функції артикуляції традиційного суспільного ставлення до системи норм права, апеляції до ідеї правової рівності, що має бути покладена в основу законотворення. У такий спосіб, як зазначає С.Кириченко, правова держава скорочує до мінімуму можливість звести в ранг закону свавілля законодавців, які нехтують усталеними нормами суспільної моралі [5, 138].

Проте зміст такої запобіжної функції полягає у концентрації законотворчих ініціатив на рівні осмислення втілених у таких ініціативах потреб складових суспільства. Складовими суспільства у даному разі виступають суб'єкти політичної комунікації. При цьому можливості щодо артикуляції ініціатив різні, проте кожна з них становить елементи загальної потреби суспільства у формуванні системи правових норм, що наближаються до спільного знаменника. Вочевидь наближення як процес пошуку суспільної злагоди не матиме завершальних форм, оскільки він неминуче наражається на одвічну проблему пошуку соціальної справедливості. Це поняття обмежує право, що логічно є базою соціально-правової держави, а також загрожує зруйнувати ту концепцію права, котра робить його гарантом індивідуальної свободи, оскільки те, що буцімто справедливо для одного індивіда, може бути несправедливим для іншого [2, 133]. Без усвідомлення цього процесу механізм з'ясування сутності артикуляції соціальних інтересів у комунікативній моделі законотворення позбавляється чітких

орієнтирів, здійснюється стихійно, методом проб і помилок, непродуктивно витрачаються інтелектуальні, психологічні зусилля багатьох політиків, фахівців, науковців.

Очевидно, що державу до здійснення законотворчої діяльності спонукає соціальна потреба у виробленні необхідного для правового регулювання суспільних відносин законодавчого акта. Відтак стійке спільне існування різних суб'єктів законотворення зумовлюється їх відношенням до одного й того самого процесу вироблення певного законодавчого акта, що опосередковується організуючим рішенням верховної влади. Усвідомлення владою названої вище потреби диктує загальну спрямованість діяльності цієї влади на задоволення вказаної потреби. Отже, та сила, яка має вплив на дії влади, є вирішальним чинником у виробленні певного законодавчого акта. Однак у цьому діянні верховної влади виявляє себе також протилежна сила – сила незаінтересованості окремих представників суспільства у виробленні відповідного закону. Саме тоді має спрацювати політична воля можновладців. Аргументативним визначенням видається поняття «політична воля», що її обґрунтовує С.Смірнова: «Політична воля є компонентом суспільної свідомості й визначається поєднанням буття даного суб'єкта і його свідомості. Вольовий фактор у політиці традиційно замкнений на політичному лідері та політичній еліті» [18, 120].

У зв'язку з цим варто зазначити, що функціонування правових регуляторів у суспільстві доводить: найчастіше в авторитарних переважно формаціях до рівня закону підносилися воля не народних мас, а бюрократичної верхівки держави, яка шляхом узурпування влади

здобувала можливість нав'язувати суспільству свою модель соціальної регуляції. Саме така модель влади панувала у політичній системі України за режиму В.Януковича. Сприйняття політичної волі народом не передбачає зворотного зв'язку. Адже нормативістська концепція законотворення дійсно розглядає процес об'єктивації без комунікативного зв'язку, що означатиме його відірваність від народу як джерела влади, передовсім законодавчої, здійснення законотворення бюрократизованою нелегітимною владою, яка не узгоджує своїх рішень з виборцями, коли народ у цілому і кожен виборець зокрема не мають можливості висловитися з приводу цих рішень, а самих демократичних механізмів процедур апробації державних рішень не існує. Формування механізму апробації можливе за умов персоніфікації індивідуальних потреб у загальному, консолідованому законотворенні, коли соціальний суб'єкт стає зацікавленим у відповідному захисті своїх уявлень, досвіду, цінностей.

Вочевидь, знеособлений контроль не є життєздатним, оскільки прагнення державної влади до вироблення певного законодавчого акта, її мотивація в результаті різновекторних впливів визначаються як результат зіткнення різних особливих інтересів усередині суспільства, а також безпосередньо в середовищі даної влади. Теоретичне пізнання умов законодавчої діяльності здійснюється відносно державної влади до тих умов, що об'єктивно склалися в суспільстві. Але оскільки пізнання будь-якого об'єкта відбувається завжди через індивідуальне пізнання його окремими індивідами, то і в даному разі уявлення влади про умови законотворчої діяльності

безпосередньо існує у чисельності самотійних уявлень індивідів. Таким чином, виникає потреба інтегрувати ці окремі уявлення, привести їх до деякого одного уявлення. Та оскільки кожний з цих індивідів є одночасно носієм як загального інтересу (як представник влади), так і особливого індивідуального інтересу (як індивід взагалі), то пізнання умов законотворчої діяльності владою являє собою складний суперечливий процес, зумовлений суперечністю захисту фреймів пам'яті.

«Чорні дири» в законодавстві, порушення законів і правових норм підсилювали соціальну апатію і перетворювали населення в об'єкт маніпуляції елітних груп. В Україні дотримувалися електорального суперництва, але адміністративно-силовий тиск викликав сумніви в легітимності виборів, провокував кризу легітимності влади в цілому», – прогностично зазначав Ю.Левенець [10, 39]. З цього випливає висновок: чим більше розвинена вихідна суперечність, гостріша і ближча вона до свого вирішення, тим необхіднішими виявляються дедалі радикальніші перетворення суспільних, державних і правових інститутів, загальнішою стає об'єктивна зацікавленість влади у змінах законів держави, а отже, у здійсненні того чи іншого законотворчого процесу з урахуванням соціальної потреби.

Таким чином, обумовленість останнього об'єктивною необхідністю та наявністю відповідної зацікавленості влади в ньому не лише не виключає, а навпаки, передбачає появу в кожному законотворчому процесі суб'єктивних особливостей. Якщо законотворчий процес реалізується в законодавчій діяльності державного апарату, суб'єктивні особливості цієї

діяльності (її ціль, рішучість верховної влади реалізувати цю ціль, прийняття нею рішення про здійснення конкретного законодавчого процесу і формування його ідеї, теоретична діяльність пізнання необхідності даного процесу, нарешті, відповідне виявлення волі суверена і практична діяльність державного апарату, який виконує дане рішення верховної влади) так чи інакше відбиваються на здійсненні законотворчого процесу. В кінцевому підсумку ефективність цього процесу залежатиме від інформаційного (в широкому розумінні) забезпечення дій, що містить системну аргументацію правомірності законотворчої ініціативи. Приклади такої змагальності можна зустріти в політичній історії сучасної України. Доволі показовою у зв'язку з цим є конкурентна ситуація у законопроектній царині, що вже сформувалася у Верховній Раді України VII скликання. Адже з 2013 р. парламент укотре збільшив кількість профільних комітетів, що й надалі ускладнюватиме процедуру вичерпності предметів відання профільних комітетів, призведе до роботи зі створення так званих альтернативних законопроектів не без участі парламентських лобістів, цинічний прагматизм яких не співвідносний із соціальним романтизмом.

Водночас треба віддати належне винахідливості суб'єктів права законодавчої ініціативи в особі народних депутатів, які з легкістю можуть маніпулювати традиційними категоріями так званої історичної толерантності, яка створює ілюзію глобалізації національного законодавства до традиційно-цивілізаційних підвалин. Йдеться про нормативно-правовий супровід пам'ятних дат і подій. У зв'язку із викладеним слушною

вбачається думка про те, що «еклектичність нормативно-правових актів у сфері пам'яттевої дозволяє вітчизняним високопосадовцям з легкістю ігнорувати дати, що визначені як щорічні. Внаслідок цього українська нормативно-правова база зберігає у собі ряд радянських анахронізмів, які на рівні керівництва держави можуть бути в будь-який момент реанімовані» [9, 271].

Прикро, що при цьому використовуються маніпулятивні прийоми експлуатації ціннісних орієнтацій, системи моральних підвалин, що належать до змістовних ознак самої сутності національної пам'яті. І на цьому тлі слушною може видаватися думка про те, що, «коли ... парламентарі вважатимуть себе експертами з історії, це поставить під загрозу самостійність історичної науки. Аналогічна загроза може виходити і від самих істориків: приміром, коли у посткомуністичних країнах вони організовують витоки інформації з поліцейських архівів задля компрометації своїх політичних супротивників в ім'я так званого перехідного правосуддя» [13, 119].

У загальному контексті стає зрозумілою небезпека перманентної перекомутації, ревізії підвалин формування загальнонаціональної толерантності до оцінок минулого на засадах цивілізаційного примирення. Посилення ролі і місця політичних партій як суб'єктів структуризації єдиного соціально-правового поля держави руйнується безпринципною прагматичністю політичної боротьби та оволодіння електронним ресурсом за всяку ціну. Водночас соціологічні опитування доводять, що реальне піднесення ролі партій у суспільстві не відбулося. На жаль, воно пригальмовано також і відновленням

мажоритарно-пропорційної системи виборів у 2012 р. Згідно з даними соціологічного опитування Українського центру економічних і політичних досліджень ім. О. Розумкова, виборці розчаровані початком роботи Верховної Ради України VII скликання. Передовсім йдеться про діяльність парламентських партій, насамперед провладних. Особистого голосування від народних депутатів вимагають понад 90 відсотків громадян – «Народ і так не дуже любить своїх обранців, а вже коли їх на робочому місці не видно і поготів засмучується» [21, 1]. Природно, що результати соціологічних досліджень віддзеркалюють не лише рівень іміджу політичних партій у масовій свідомості, а й механізм вивчення громадської думки в процесі вдосконалення методики застосування формалізованого спостереження та статистичних процедур під час аналізу змісту соціальних настроїв.

У практиці активізації суспільного законотворення відокремлюються кілька груп базових прав, які забезпечують функціонування публічної сфери. До першої належать права, котрі безпосередньо забезпечують участь у раціонально-практичних дебатах: свобода слова, преси, зборів, асоціацій. Так само сюди потрапляють норми, що стосуються можливості реалізації власне політичних прав у публічній сфері – право апеляції, рівних можливостей у виборах тощо. Друга група пов'язана із правовими нормами, що забезпечують основні свободи громадянина, себто захист персональних даних, недоторканість житла тощо. До третьої групи належать права, котрі стосуються активності носіїв соціальної пам'яті: індивідуальних чи групових. На думку Ю.Габермаса,

«наявність публічної сфери є передумовою до певних змін всередині політичної системи – атмосфера критичних дебатів висунула нові вимоги до парламентських процедур. Представницькі органи стали відкритими, їхня діяльність набула конструктивності в плані організації зворотного зв'язку щодо різних суспільних груп. У розвиток цієї ідеї варто подумати і про те, яким чином слід доповнити існуючі парламентські утворення інститутами, котрі піддали б виконавчу владу, включаючи органи юстиції, посиленому легітиміційному тиску з боку зацікавленої клієнтури і правової громадськості» [1, 75].

Висловлена теза про посилення комунікативної функції у сфері законотворчості в напрямку її соціалізації інститутами громадянського суспільства кореспондується з ідеєю комунікативної влади, коли легальність законотворення має співвідноситися з легітимністю влади, особливо законодавчої. В кінцевому підсумку легальність виходить від самої державної влади, яка приймає закони і контролює їх виконання. Гармонія цих властивостей, щоправда, переважно перебуває у площині політичної теорії. На практиці вони існують у стані перманентної змагальності, часом конфліктної, коли парламент приймає закони, а вони не визнаються громадськістю. Науковий апарат політичної науки має систематизовані категорії, що віддзеркалюють явища, які можуть за певних обставин порушити, а іноді й зліквідувати легітимність влади (категорія делегітимності). Головним джерелом делегітиміції вбачається суперечність між універсальними цінностями суспільства і партикулярними інтересами владної еліти. Ця модель засвідчує важливість зворотного

зв'язку у політичній комунікації між представницьким органом і виборцями, передовсім у галузі прийняття таких законів, які б не суперечили інтересам народу. У зв'язку з цим постає питання про наявність суспільних запобіжників у процесі прийняття нормативно-правових актів на рівні задоволення соціальної потреби в процесі законотворчості. Адже між прийняттям чи відторгненням закону суспільством і його формуванням прокладений кореляційний зв'язок: питома вага непопулярних законів багато в чому визначається низьким рівнем чи взагалі відсутністю у суспільстві демократичних процедур участі громадян у процесі законотворення.

У контексті теорії «інформаційного дефіциту», суть якої полягає в тому, що у разі зростання потоків інформації в соціальній системі її більшою мірою сприйматимуть люди з вищим освітнім і соціальним статусом, наше суспільство матиме невтішну тенденцію до своєрідної стратифікації соціальних суб'єктів законотворення. По суті, в процесі артикуляції законотворчих ініціатив віддзеркалюється така закономірність, як захоплення «комунікативної влади» олігархічними угрупованнями в нашому суспільстві. Відсторонення від інформаційних потоків ЗМК в процесі конкурентного законотворення соціальних аутсайдерів помітно посилює розпошеність складових соціуму, а разом із тим актуалізує комунікативну активність складових «третього сектору». Їх робота помітно поживляється під час виборчих кампаній. Останнім часом інформаційний ресурс таких, скажімо, соціальних комунікаторів, як «альтернативний уряд», «молодіжний парламент», «комітет виборців», «народна

ініціатива» тощо, перебуває на піднесенні і за сприятливих умов може стати відчутним фактором комунікативного тиску на владу в частині законотворення. Отже, змагальність соціальних ініціатив у правовому полі на рівні законопроектних варіацій об'єктивно породжуватиме нових фігурантів цього процесу, і будь-які спроби влади обмежити такий діалог формалізованими вимогами до якості законотворчої інформації не тільки створюватимуть чи посилюватимуть інформаційний дефіцит, а й породжуватимуть абсентеїзм, зневагу до закону. Натомість інформування сприяє усвідомленню потреб громади, розумінню напруження та невдоволення, які відчувають члени громади, спонуканню їх до започаткування позитивних дій з метою прийняття відповідних рішень.

Розглядаючи низові ланки формування комунікаторів законотворчої інформації як структурні складові загального каналу політичної комунікації, варто зазначити, що їх особливості пов'язані з рівнем політичної культури громадян. Політична культура не є тождною поняттю правової культури, остання виступає якісною характеристикою першої. Вочевидь ми маємо враховувати, що довготривалий розвиток України у складі імперських політичних структур, невдалі спроби власного державотворення в минулому, авторитарні традиції «зачистки масової свідомості» глибоко вкарбували у суспільну свідомість відчуття відстороненості від форм участі громадянина у великій політиці. В нинішніх умовах риторичним залишається питання, що його артикулює А.Погорелова: «Чим наше законодавче слово відгукнеться – розумінням, ентузіазмом громадян чи протестними

мітингами? Пошук відповіді веде до висновку, що громадськість має бути затребуваною не лише і не стільки у виборчих кампаніях, скільки у постійному діалозі з владою на всіх рівнях, у роботі над законопроектами, у спільному пошуку істини разом з владними структурами, політичними лідерами, бо це – надійніше» [15, 32]. Тому перспектива соціального законотворення в сучасній політичній системі України залежить від умов розвитку громадянського суспільства.

Вочевидь організаційне забезпечення зазначених процесів за арсеналом властивих їм функцій не може бути здійснене виключно можливостями «публічної сфери». Помічена властивість виступатиме лише неодмінною передумовою їх започаткування. Проте без відповідного функціонування інститутів державної влади, зацікавленості влади у використанні інформаційного ресурсу соціальної законотворчості, його правового, організаційного та навіть комунікативного забезпечення вбачається важливим гармонізувати консолідований із владою механізм соціального законотворення. Під таким кутом зору об'єктивна дія права зводиться фактично до дії «об'єктивного права» або нормативно-правової сторони права на суб'єктів суспільних відносин, тобто, по суті, виступає як дія закону. При цьому чітко розрізняються два аспекти в єдиній дії права, про які йшлося вище. З одного боку, закон встановлюється для всіх суб'єктів суспільних відносин, він діє як на громадян та юридичних осіб, так і на посадових осіб публічної влади. «Його дії підпорядковується поведінка всіх суб'єктів, у тому числі діяльність посадових осіб публічної влади, незалежно від юридичної діяльності державного

апарату, лише як результат функціонування існуючої нормативно-правової системи (об'єктивна дія права). З іншого боку, утвердження та підтримання системи правовідносин у суспільстві як необхідного правопорядку – це та дія права, яка неможлива без юридичної діяльності», – зазначають М. Теплюк, О. Ющик [20, 34].

Проблеми структуризації процесів законотворення перебувають у прямому зв'язку з комунікацією ініціатив, пов'язаних із трансформацією політичної системи суспільства. Прагнення громадян до сублімації своїх інтересів можуть бути матеріалізовані відповідно до існуючого механізму перетворення соціальної потреби на загальнообов'язкову норму соціального буття. Таким чином, законотворчість має виконувати завдання закріплення в законі нових реалій, прийнятних для соціуму моделей суспільних стосунків, що мають бути втілені в загальній системі поведінки усіх членів суспільства. Отже, артикуляція суспільних інтересів актуалізує проблему суб'єктивізації законотворчих ініціатив.

У структурі політичної комунікації, власне, соціальні автори законотворчих ініціатив перебувають у сталій залежності від повноважень конституціональних суб'єктів законодавчої ініціативи. У цьому якраз і полягає специфіка перетворення соціального законотворення на етап професійного законодавчого процесу. При адаптації особливостей цього процесу на діалогічну систему комунікації, по-перше, необхідно враховувати чисельність джерел, що мають право на створення повідомлень, по-друге, мати на увазі, що в ієрархічній комунікації існує постійна потреба в інформаційному

збагаченні цих джерел. Таким чином, систематизація законотворчих ініціатив суспільства структурується на рівні суб'єктів законодавчої ініціативи, які, на відміну від соціальних комунікаторів громадських ініціатив, виступають учасниками правовідносин. Суб'єкти права законодавчої ініціативи перебувають у прямому зв'язку з парламентом, який, себто зв'язок, виявляється у двох напрямках. По-перше, через суб'єктів права законодавчої ініціативи забезпечується можливість своєчасно отримати законопроекти, підготовлені зацікавленими сторонами в правовому регулюванні тих чи інших суспільних відносин. По-друге, суб'єкти права законодавчої ініціативи забезпечують можливість координації та погодження в законодавчому масиві різних суспільних інтересів, до певної міри унеможливаючи в такий спосіб виникнення підвалин для соціального конфлікту. Діалогова модель комунікації між парламентом і суб'єктами права законодавчої ініціативи обумовлена насамперед представницьким характером самої Верховної Ради України. Депутати, що представляють народ як безпосередньо, так і через комітети та тимчасові комісії парламенту, мають віддзеркалювати інтереси і волю народу в різних сферах державного і суспільного життя. Зокрема, відповідно до Закону про комітети Верховної Ради України, під час виконання законопроектної функції комітети зобов'язані вивчати громадську думку, розглядати звернення громадян, будь-які пропозиції, що свідчать про потребу в прийнятті нових законодавчих актів [3, 73].

Нині в Україні гострим залишається питання про відповідність суб'єктів законодавчої ініціативи принципу поділу

державної влади, актуалізувалася проблема стримування відомчих інтересів та підвищення якості законопроектних робіт. Природно, це не означає, що визначене нині чинною Конституцією України коло суб'єктів законодавчої ініціативи, якими є Президент України, народні депутати, Кабінет Міністрів України та Національний банк України, залишається вичерпним і не може бути зміненим у процесі еволюції політичного режиму в Україні.

На нашу думку, процеси демократизації усіх сфер життя суспільства, які мають неоднозначний характер після президентських виборів 2010 р. та правових колізій навколо Конституції 1996 р. в Україні, вимагають комплексного розв'язання питання трансформації народних ініціатив як комунікаційного джерела законотворення до статусу офіційно врегульованого суб'єкта законодавчих ініціатив. Настав час перейти від декларацій актуальності залучення громадян до реальних процесів законотворення, до визначення механізмів такого волевиявлення. Якщо в Литві, приміром, законопроекти подаються до парламенту не лише депутатами, президентом і урядом, а також 50 тис. громадян, що мають право голосу [6, 283], то в Україні можливість залучення громадян до цього процесу все ще перебуває у площині теоретичних дискусій та нереалізованих пропозицій.

При констатації того факту, що до рангу суб'єкта права законодавчої ініціативи в Україні досі не включений власне народ, наше суспільство водночас має проблеми, а можливо, навіть потерпає від кількісного перегину суб'єктності законодавчої ініціативи в бік виконавчої влади. В умовах організації державної

влади на основі принципу поділу влади такий стан справ не відповідає забезпеченню всебічних гарантій зосередження законодавчої влади в парламенті. Це питання до певної міри актуалізує й той факт, що у багатьох зарубіжних державах інституції виконавчої влади або зовсім не наділені правом законодавчої ініціативи, або представлені лише одним суб'єктом. Наприклад, у США, Великій Британії згаданим суб'єктом права законодавчої ініціативи є депутати, що водночас не означає позбавлення виконавчої влади можливості брати участь у законодавчій діяльності. У США президент у своїх щорічних посланнях Конгресу викладає певні положення, програми законодавчої діяльності, а необхідні законопроекти адміністрація вносить через відповідних конгресменів. Однак ні президент, ні уряд правом законодавчої ініціативи не наділені. Збільшення аналогічних прикладів на рівні порівняльного аналізу доводить перспективу доцільності та раціональності звуження кола суб'єктів права законодавчої ініціативи в Україні за рахунок інституцій виконавчої влади. Можливо, це стане одним із резервів активізації пошуку соціальних ініціатив, які нині не мають належного інформаційного потенціалу порівняно з комунікативними можливостями виконавчої влади.

Варто прислухатися до запитань, сформульованих у зазначеному контексті В.Сіренком: «А якщо законодавча (більшість) і виконавча (уряд) влади зосереджені в одних президентських руках, то де тут місце для стримувань та противаг?». А далі висновок: «Така тотальна концентрація влади... іменується в конституційному праві як авторитарний режим чи диктатура» [17, 8].

На такому тлі неоднозначним видається прийняття Верховною Радою України у листопаді 2012 р. Закону про всеукраїнський референдум. У зв'язку з цим постає питання про межі і доцільність визначення предмета референдумів порівняно з компетенцією парламентської практики законотворення. Як відомо, предмети всеукраїнського референдуму мають на меті затвердження окремих положень Конституції та внесення до Основного закону змін і доповнень; прийняття, зміну чи скасування законів України та їхніх окремих положень; прийняття рішень, які визначають основний зміст Конституції України, законів України та інших правових актів; реалізацію права українського народу на самовизначення та входження України до державних федеративних і конфедеративних утворень, а також зміну території України. По суті, доволі представницький масив референдумної компетенції може бути індикатором визначення демократичності держави так само, як і пропорційним віддзеркаленням зворотного результату – адже дорога до пекла, як відомо, викладена добродійними справами.

Історія знає чимало прикладів перетворення демократичних держав на тоталітарні режими саме через механізм народного волевиявлення у формі референдумів. Сумнозвісні результати плебісцитів 30-х років ХХ ст. з питання виходу Німеччини з Ліги націй та про передачу канцлеру функцій президента Німеччини будемо вважати фактами вичерпно красномовними, а з огляду на невтішну асоціативність референдумної практики в окремих країнах СНД – ще й достатніми [11, 122–124].

Проте в арсеналі аргументацій на користь референдумів з боку зацікавлених

суб'єктів у структурі політичної системи перехідного періоду від авторитарної моделі до демократичної правової соціальної держави переважаючою є теза про необхідність прискорення законодавчого процесу за допомогою процедур прямого волевиявлення.

При цьому важливо усвідомлювати, що результативність референдуму багато в чому залежатиме від дуже важливої електоральної складової, яка міститься на об'єктивних засадах багатокультурності українського народу [7, 35].

Напередодні виборів набуває особливої ваги роль судової влади у правовому захисті народного волевиявлення, об'єктивності у прийнятті судових рішень, а головне – їхнього виконання, передовсім коли йдеться про захист прав і основних свобод громадянина. У зв'язку з цим М.Чугуєвська зазначає: «Однак очевидним є факт, що будь-яке рішення (навіть Європейського суду з прав людини), винесене на користь заявника, не має практичного значення, якщо відсутній реальний механізм його виконання» [22, 26].

Вочевидь, що реалізація таких політичних категорій в галузі законотворення, як політична воля і почуття права залежатиме від співвідношення сил елітарних і соціогуманітарних мотивацій у вищих ешелонах влади. Саме через це проблеми законодавчого формування та забезпечення структуризації змісту національної пам'яті в масовій свідомості громадян України формуватимуться тими соціальними потребами, які залишатимуться нерозв'язаними передовсім у соціогуманітарній площині. Для нас зберігає актуальність питання: як актуалізувати процеси формування нових якостей національної ідентифікації

без врахування традиційних фреймів, створених політичною системою минулого з її механізмом універсального знеособлення регіональних ідентифікацій? Якщо зважати на результати досліджень Інституту соціології НАН України, врахуємо таке: 8 відсотків українців досі вважають себе насамперед радянськими людьми, 26 – просто «людьми», 57 – громадянами своєї країни. Отже, «просто люди» та «радянські люди» – це ті, чия ідентичність за роки незалежності переважно або взагалі не змінилася» [23, 42]. Природно, що до будь-яких соціологічних досліджень треба ставитися обережно з огляду на традиційну непрозорість формування механізмів комунікації опитувань та репрезентативності вибірки. Однак важко заперечити факт усталеної кореляції між категоріями захищеного досвіду та теоретичного проекту законодавчих ініціатив. У цьому зв'язку важливо мати на увазі резонансний вплив на різновекторне еволюціонування духовної складової українського суспільства, що містить закон про засади державної мовної політики. Також можна передбачити активізацію процесів своєрідної сублімації фреймів національної пам'яті в контексті реалізації закону про присвоєння юридичним особам та об'єктам права власності імен фізичних осіб, ювілейних та святкових дат, назв і дат історичних подій.

Зазначений спосіб увічнення пам'яті буде актуалізований трагічними подіями в сучасній Україні. Саме тому для нинішньої громадської, політичної, наукової спільноти видається серйозним урок недалекоглядності претензійно-прогностичних розвідок, якими тішилися передусім можновладці. Наша політична еліта, по суті, виявилася аутсайдером у

процесі соціально-політичного розвитку України на шляху цивілізаційної глобалізації. Має рацію В.Крисаченко, який наголошує на пошуку розв'язання проблем на засадах толерантності, взаємоіснування, взаємоповаги, взаємовраховування інтересів між тими сторонами, які втягнуті в конфлікт [8, 433]. Проте усвідомлення такого принципу самозбереження нації в наш час має стати провідною інформаційною складовою усієї мережі соціальної комунікації у політичній системі України.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Габермас Ю.* Демократія, розум, нравственність / Ю. Габермас. – М.: АО «Ками», Изд. центр «Академия», 1995. – 244 с.
2. *Дашутін Г., Михальченко М.* Український експеримент на терезах гуманізму / Г.Дашутін, М.Михальченко. – К.: Парламентське вид-во, 2001. – 428 с.
3. Депутат в українському парламенті: науково-практичний посібник / Кер. авт. кол. В.О.Зайчук. – К.: ПСП, 2013. – 260 с.
4. Збірка договорів Ради Європи (україномовна версія). – К.: Парламентське вид-во, 2000. – 652 с.
5. *Кириченко С.О.* Правовий вимір соціальної держави і законодавчий процес // Парламентська реформа: теорія та практика / С.О.Кириченко. – К.: Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2001. – С. 138–149.
6. Конституційне право України. – К.: Наукова думка, 1999. – 476 с.
7. *Кривошея В.В.* Моделі пам'яті і державна політика пам'яті // Державотворчі здобутки українського народу / В.В.Кривошея. – К.: УІНП, 2011. – 324 с.
8. *Крисаченко В.С.* Українська етнополітика. Кн. 1: Концептуальні засади. – К.: МП «Леся», 2013. – 440 с.
9. Культура історичної пам'яті: європейський та український досвід / За заг. ред. Ю.Шаповала. – К.: УПЕНД, 2013. – 600 с.
10. *Левенець Ю.* Еволюція політичної влади в Україні // Український парламентаризм: проблеми історії та сучасної політичної практики (до 145-річчя від дня народження Михайла Грушевського) / Ю.Левенець // Наук. конференція 29 вересня 2011 р. – К.: Український ін-т національної пам'яті, 2012. – С. 37–53.
11. *Ляшенко Т.* Трансформація політичних систем в країнах Центральної Азії: національний і регіональний аспекти / Т.Ляшенко. – К.: УПЕД, 2011. – С. 118–131.
12. *Маклюк О.М.* Меморіальне законодавство в країнах Європи: проблема регулювання історичної пам'яті / О.М.Маклюк // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету, 2012. – Вип. XXXIII. – С. 311–316.
13. *Нагорна Л.П.* Історична пам'ять: теорії, дискусії, рефлексії / Л.П.Нагорна. – К.: ІПЕД, 2012. – 328 с.
14. *Пилявець Р.* Злочини проти людяності / Р.Пилявець // Національна та історична пам'ять: словник ключових термінів / Кер. авт. кол. А.М.Киридон. – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2013. – 436 с.
15. *Погорелова А.* Розвиток культури парламентаризму в Україні / А.Погорелов. – К.: Парламентське вид-во, 2012. – 248 с.
16. Рада утворила 29 комітетів та спецкомісію // Віче. – 2013. – № 1. – С. 4.
17. *Сіренко В.* Про президентську республіку, особисте голосування та мову / В.Сіренко // Голос України. – 2013. – № 32. – С. 7–8.
18. *Смірнова С.* Проблемне поле реалізації політичної волі в теорії і на практиці / С.Смірнова // Освіта регіону. – 2011. – № 4. – С. 111–120.
19. *Солдатенко В.Ф.* Трагедія тридцять третього: нотатки на історіографічному зрізі / В.Ф.Солдатенко // Національна історична пам'ять: зб. наук. праць. – К.: ДП «НВЦ», 2012. – Вип. 3. – С. 3–92.
20. *Теплюк М., Ющик О.* Введення в дію законів України: питання теорії та практики / М.Теплюк, О.Ющик. – К.: Парламентське вид-во, 2011. – 200 с.

21. Трезубов В. Кнопіушні війни // Дзеркало тижня. – 2013. – № 5.

22. Чугуєвська М. Виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини: проблемні аспекти / М.Чугуєвська // Віче. – 2013. – № 2. – С. 26–29.

23. Як позбутися «пострадянськості»? / Кер. авт. кол. А.Гетьманчук. – К.: ПСП–ІІ, 2013. – 148 с.

REFERENCES

1. Gabermas Yu. Demokratiya. Razum. Nравstvennost / Yu. Gabermas. – М.: АО «Kami», Izd. Tsentr «Akademiya», 1995. – 244 s.

2. Dashutin H., Mykhalchenko M. Ukrain-skyi eksperyment na terezakh humanizmu / H.Dashutin, M.Mykhalchenko. – К.: Parlamentske vyd-vo, 2001. – 428 s.

3. Deputat v ukrainskomu parlamenti: naukovo-praktychnyi posibnyk / Ker. avt. kol. V.O.Zaichuk. – К.: PSP, 2013. – 260 s.

4. Zbirka dohovoriv Rady Yevropy (ukraino-movna versiia). – К.: Parlamentske vyd-vo, 2000. – 652 s.

5. Kyrychenko S.O. Pravovy vymir sotsialnoi derzhavy i zakonodavchy protses // Parlamentska reforma: teoriia ta praktyka / S.O.Kyrychenko. – К.: In-t zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy, 2001. – S. 138–149.

6. Konstytutsiine pravo Ukrainy. – К.: Naukova dumka, 1999. – 476 s.

7. Kryvosheia V.V. Modeli pamiaty i derzhavna polityka pamiaty // Derzhavotvorchi zdobutky ukrainskoho narodu / V.V.Kryvosheia. – К.: UINP, 2011. – 324 s.

8. Krysachenko V.S. Ukrainska etnopolityka. Kn. 1: Kontseptualni zasady. – К.: МР «Lesia», 2013. – 440 s.

9. Kultura istorichnoi pamiaty: yevropeiskyi ta ukrainskyi dosvid / Za zah. red. Yu.Shapovala. – К.: UPIEND, 2013. – 600 s.

10. Levenets Yu. Evoliutsiia politychnoi vlady v Ukraini // Ukrainskyi parlamentaryzm: problemy istorii ta suchasnoi politychnoi praktyky (do 145-richchia vid dnia narodzhennia Mykhaila Hrushevskoho) / Yu.Levenets // Nauk. konferentsiia 29 veresnia 2011 r. – К.: Ukrain-skyi in-t natsionalnoi pamiaty, 2012. – S. 37–53.

11. Liashenko T. Transformatsiia politych-nykh system v krainakh Tsentralnoi Azii: natsionalnyi i rehionalnyi aspekty / T.Liashenko. – К.: UPIED, 2011. – S. 118–131.

12. Makliuk O.M. Memorialne zakonodavstvo v krainakh Yevropy: problema rehuliu-vannia istorichnoi pamiaty / O.M.Makliuk // Naukovi pratsi istorichnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu, 2012. – Vyp. XXXIII. – S. 311–316.

13. Nahorna L.P. Istorychna pamiat: teorii, dyskusii, refleksii / L.P.Nahorna. – К.: IPIED, 2012. – 328 s.

14. Pyliavets R. Zlochyny proty liudianosti / R.Pyliavets // Natsionalna ta istorichna pamiat: slovnyk kliuchovykh terminiv / Ker. avt. kol. A.M.Kyrydon. – К.: DP «NVTs «Priorityty», 2013. – 436 s.

15. Pohorielova A. Rozvytok kultury parla-mentaryzmu v Ukraini / A.Pohorielov. – К.: Parlamentske vyd-vo, 2012. – 248 s.

16. Rada utvorila 29 komitetiv ta spets-komisii // Viche. – 2013. – № 1. – S. 4.

17. Sirenko V. Pro prezydentsku respubliku, osobyste holosuvannia ta movu / V.Sirenko // Holos Ukrainy. – 2013. – № 32. – S. 7–8.

18. Smirnova S. Problemne pole realiza-tsii politychnoi voli v teorii i na praktytsi / S.Smirnova // Osvita rehionu. – 2011. – № 4. – S. 111–120.

19. Soldatenko V.F. Trahediia trydtsiat tretoho: notatky na istoriohrafichnomu zrizi / V.F.Soldatenko // Natsionalna istorichna pamiat: zb. nauk. prats. – К.: DP «NVTs», 2012. – Vyp. 3. – S. 3–92.

20. Tepluk M., Yushchuk O. Vvedennia v diu zakoniv Ukrainy: pyttannia teorii ta praktyky / M.Tepluk, O.Yushchuk. – К.: Parlamentske vyd-vo, 2011. – 200 s.

21. Trehubov V. Knopiushni viiny // Dzerka-lo tyzhnia. – 2013. – № 5.

22. Chuhuievskia M. Vykonannia Ukrain-oiu rishen Yevropeiskoho sudu z prav liudyny: problemni aspekty / M.Chuhuievskia // Viche. – 2013. – № 2. – S. 26–29.

23. Yak pozbutysia «postradianskosti»? / Ker. avt. kol. A.Hetmanchuk. – К.: PSP–ІІ, 2013. – 148 s.

Yu. Hanzhurov

Social Nature of Law Making in the Context of Civilizational Globalization of Ukraine

Abstract

Integration component of the legislative function of the Ukrainian Parliament is considered as the defining direction of globalization process of Ukraine. Formation of political and legal culture of the Ukrainian citizens is in communicative correlation at the level of modeling of legal basis of public activities and formation of civilization values of the civil society. Definition of social problems and social motivations in terms of law is based on legal embodiment of main categories of national historic memory. In the system of creation of normative legal base these categories strengthen continuity of traditions from the customary law to the modern legal relations. Therefore current state of the Ukraine's political system makes actual problem of improving of process of harmonization of relations between the state and the society in the legislative framework. It's reasonable to determine nature of structuring of social problem in the legislative regulation of public behavior and to show problems of incompatibility of declarations and motivations in the political conflict.

Formation of concentrated on the process of improving of public behavior system social value landmarks appears as natural aspirations of democratic countries which experience contain essence of globalization tendencies in Ukraine. Broad definition of the process of law creation considers adoption of legislative acts as a result of political communication regardless of its content. At the same time content of the law makes it acceptable or non-acceptable by the society which wills are represented by the political parties.

This raises the question of existence of public protectors in the process of adoption of regulatory legal acts at the level of satisfaction of social needs in the law making. Thus the problem of social competence of the Ukrainian legal system is of current interest nowadays.

Власне законотворення є ознакою соціальної держави. Дослідження соціальної держави через її правовий вимір і є проникненням у сутність правової держави не стільки в її загальносоціальному розумінні, скільки в аспекті певних державно-правових інститутів, за допомогою яких реалізуються та гарантуються права і свободи людини і громадянина. Звичайно, що правові норми завжди вимагають визнання їх суспільством. Норми, які не враховують цього і не визнаються суспільством, не є правовими, приречені на нереалізацію і в кінцевому підсумку – на скасування.